

Analýza a zhodnotenie využitia zdrojov EŠIF v rámci programového obdobia 2014 – 2020 pre nastavenie politik do nasledujúceho obdobia

Inštitút digitálnych a regionálnych politik (IDRP) je analytickou jednotkou Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (MIRRI SR), ktorého cieľom je poskytovať kvalitné a dôveryhodné analýzy pre potreby ministerstva s cieľom zlepšovania tvorby verejných politik v oblasti informatizácie, regionálneho rozvoja a investícií. Práca analytikov pozostáva zo získavania, čistenia a spracovania dát, na základe ktorých tvoria hlavné zistenia a stanoviská s cieľom správneho rozhodovania na základe dát.

Cieľom tohto analytického vstupu je zhodnotenie využitia zdrojov Európskych štrukturálnych a investičných fondov (ďalej len „EŠIF“) v rámci programového obdobia 2014 – 2020 s cieľom nastavenia politik pre nasledujúce programové obdobia EŠIF.

Dokument je rozdelený do 4 častí:

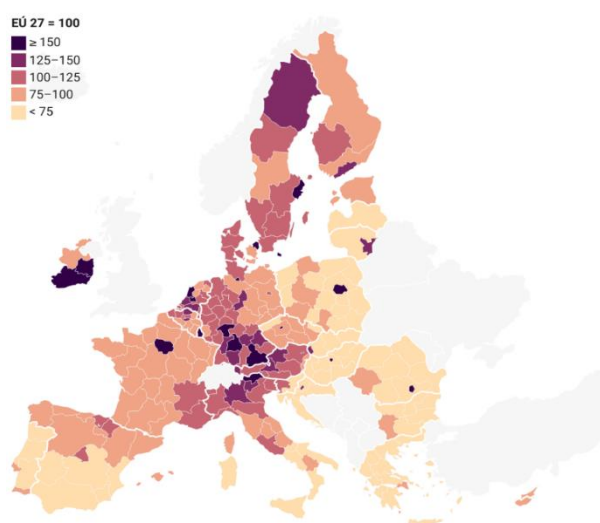
1. Regionálne nerovnosti EÚ 27 - posúdenie vývoja SR vo vzťahu k EÚ 27
2. Regionálna tvorba HDP a miera dobiehania EÚ 27 a Bratislavského kraja
3. Využitie zdrojov EŠIF programového obdobia 2014 – 2020
4. Závěry a zistenia

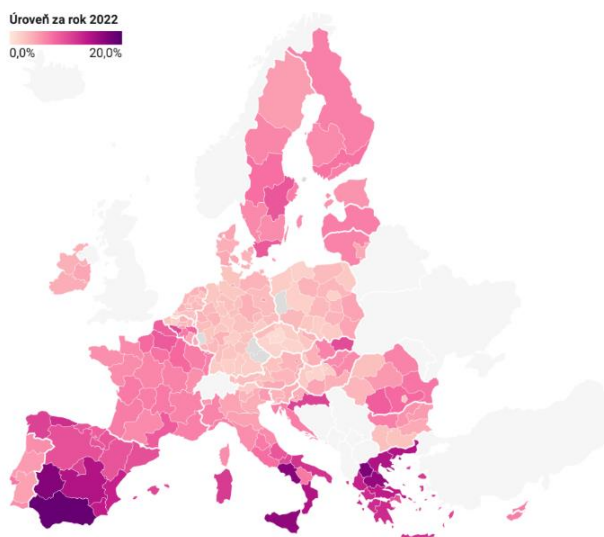
1 Regionálne nerovnosti krajín EÚ 27 a V4

Životná úroveň, vyjadrená ukazovateľom HDP na obyvateľa, sa v regiónoch EÚ výrazne odlišuje. Nerovnosti sa týkajú hlavne rozdeľovania príjmov a bohatstva, ktoré závisí od ekonomickej a sociálnej štruktúry konkrétneho regiónu. Aj keď sú regionálne rozdiely prirodzeným javom, ich rozšírenie a pretrvávajúce nerovnováhy môžu mať negatívny vplyv na rozvoj krajiny. Na zachytenie ekonomickeho vývoja v regiónoch sa okrem HDP na obyvateľa využíva aj miera nezamestnanosti. Tento ukazovateľ vyjadruje podiel nezamestnaných osôb na celkovom počte ekonomicke aktívnych obyvateľov v regióne.

Mapa 1: Regionálne nerovnosti EÚ 27
(HDP na obyvateľa v PKS, úroveň NUTS 2, 2022)

Mapa 2: Miera nezamestnanosti EÚ 27
(úroveň regiónov NUTS 2, 2022)

Zdroj: Eurostat, spracovanie IDRP/MIRRI SR

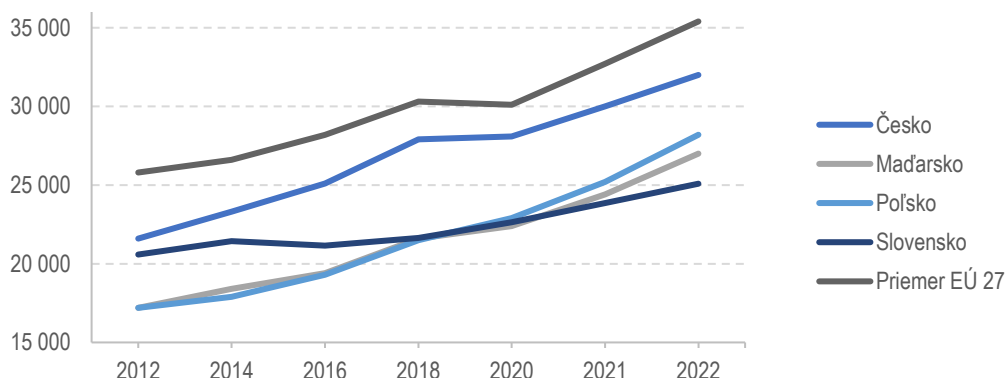
V roku 2022 mali dve tretiny regiónov EÚ (61,6 %) nižšiu úroveň HDP na obyvateľa ako priemer EÚ 27. Najmenej rozvinuté regióny sa nachádzajú v južnej Európe, kde existujú regióny s trvalo nízkym rastom, ako aj mnohé regióny s nízkymi príjmami vo východnej Európe. Z analýzy ďalej vyplýva, že zvyšná tretina európskych regiónov patrí k vyspelým častiam EÚ. Najvyspelejšie regióny sa rozprestierajú v oblasti siahajúcej od severného Talianska cez Rakúsko až po Nemecko. Zaraďujeme sem aj niekoľko regiónov v krajinách Beneluxu, južného Írska a Škandinávie. Súčasným trendom je napredovanie metropolitných oblastí, ktoré prechádzajú dynamickým rastom a dosahujú ekonomickú prosperitu. **Zo slovenských regiónov je Bratislavský kraj jediným regiónom, ktorého úroveň HDP na obyvateľa v roku 2022 bola nad priemerom EÚ 27. Pod priemerom ostali všetky ostatné regióny na úrovni NUTS 2: Západné Slovensko, Stredné Slovensko a Východné Slovensko.**

V mnohých regiónoch EÚ je problémom tiež vysoká nezamestnanosť. Regióny s najvyššou mierou nezamestnanosti sú situované v južnej a východnej Európe. Ide o oblasti s dlhodobými štruktúrnymi problémami, ktoré obmedzujú tvorbu pracovných miest a ekonomický rast. Opačnú situáciu pozorujeme takmer pri všetkých regiónoch Česka na úrovni NUTS 2, ktoré zaznamenávajú najnižšiu nezamestnanosť v EÚ (priemerná miera nezamestnanosti EÚ 27 bola v roku 2022 na úrovni 6,34 %). Najnižšiu mieru nezamestnanosti z európskych regiónov mal región Střední Čechy (len 1,2 %).

Regióny Slovenska na úrovni NUTS 2 dosahujú vo všeobecnosti vysokú mieru nezamestnanosti. V porovnaní s regiómi krajín V4 je situácia na Slovensku nelichotivá, keďže okrem Bratislavského kraja majú zvyšné slovenské regióny výrazne vyššiu mieru nezamestnanosti. Bratislavský kraj reprezentuje región s najvyššou úrovňou

HDP na obyvateľa Slovenska a súčasne s najnižšou nezamestnanosťou, ktorá bola v roku 2022 na úrovni 2,3 %. Západné Slovensko s mierou nezamestnanosti 4,0 % sa nachádza pod priemerom EÚ 27. Regióny Stredné Slovensko (6,6 %) a Východné Slovensko (10,2 %) vykazujú vysoké miery nezamestnanosti, do ktorých sa premieta najmä pretrvávajúca dlhodobá nezamestnanosť v jednotlivých okresoch.

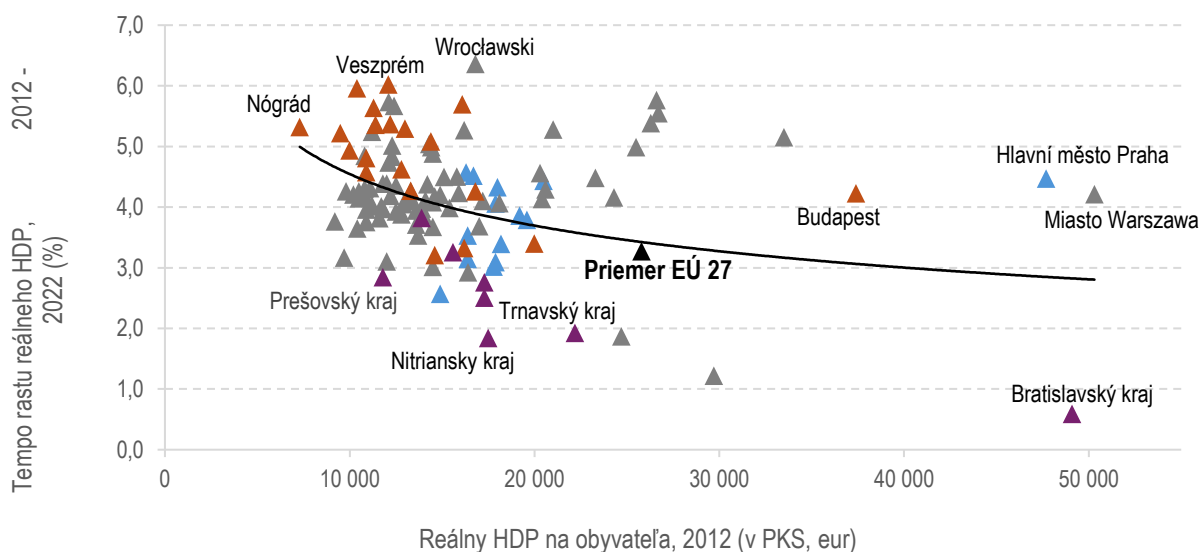
Graf 1: Vývoj HDP na obyvateľa v krajinách V4 a EÚ 27 (v PKS, 2012 – 2022)

Zdroj: Eurostat, spracovanie IDRP, MIRRI SR

Hodnota HDP na obyvateľa krajín V4 je nižšia ako v západnej Európe, čo je príznačné pre novoprijaté členské štáty EÚ, ktoré začínali s nižšou úrovňou tohto ukazovateľa. Spomedzi krajín V4 je najvyspelejšou krajinou Česko, nasleduje Poľsko, Maďarsko a nakoniec Slovensko. Podľa údajov Eurostatu sa slovenské HDP v parite kúpnej sily (PKS) vzdaluje od priemeru EÚ 27 napriek tomu, že reálne HDP na Slovensku rastie rýchlejšie než európske. Dôvodom týchto protichodných interpretácií sú metodické nedostatky pri meraní a revízií cenových hladín, na ktoré poukazuje aj Inštitút finančnej politiky MF SR (IFP, 2023).

Graf 2: Proces konvergenencie regiónov V4 (HDP na obyvateľa v PKS, úroveň NUTS 3)

Zdroj: Eurostat, spracovanie a výpočty IDRP, MIRRI SR

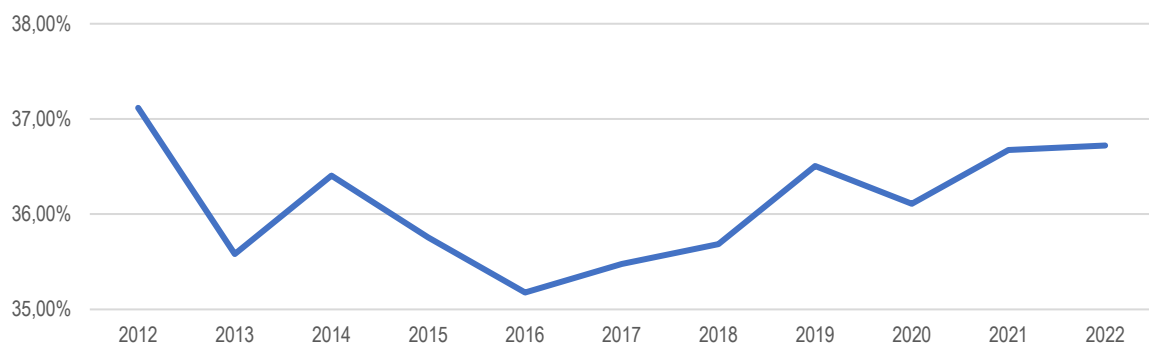
Pozn.: Ide o regióny krajín V4 na úrovni NUTS 3. Modrou farbou sú vyznačené regióny Česka; oranžovou farbou regióny Maďarska; sivou farbou regióny Poľska; fialovou farbou regióny Slovenska a čiernou farbou je vyznačený priemer EÚ 27.

V krajinách V4 pozorujeme proces konvergencie k vyspelým štátom EÚ, avšak s pretrvávajúcimi regionálnymi rozdielmi. Graf 2 zobrazuje vývoj HDP na obyvateľa v 115 regiónoch V4 na úrovni NUTS 3 vo vzťahu k priemernému tempu rastu počas obdobia rokov 2012 až 2022. Východiskom je priemerné HDP na obyvateľa EÚ 27, ktoré malo v sledovanom období hodnotu 25 800 eur. Z grafu vidíme, že výrazným tempom rastu HDP na obyvateľa sa vyznačujú regióny Maďarka, Poľska, ako aj Česka. Slovenské regióny sú situované pod trendovou spojnicou, čo odráža dynamiku ich súčasného vývoja. **Zaujímavosťou je, že najvyspelejší región SR, Bratislavský kraj, vykazuje najnižšie tempo rastu zo všetkých sledovaných V4 regiónov.**

2. Regionálna tvorba HDP a miera dobiehania EÚ 27 a Bratislavského kraja

Dlhodobý trend výrazných rozdielov v tvorbe HDP medzi Bratislavským krajom a ostatnými krajinami pokračoval aj v rokoch 2012 až 2022. Priemer hodnoty tvorby HDP siedmich krajov k Bratislavskému kraju je zobrazený v nasledujúcom grafe.

Graf 3: Pomer priemeru HDP ostatných krajov SR vo vzťahu k HDP Bratislavského kraja (v %)

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracovanie IDRP, MIRRI SR

Počas rokov 2012 až 2016 došlo k výraznému poklesu vzájomného pomeru. Až po roku 2017 sa začali znižovať rozdiely, ale iba na úrovni 0,5 % až 1 % ročne. Pôvodnú úroveň vzájomného pomeru z roku 2012 sa do konca roka 2022 nepodarilo dobehnúť. Toto zaostávanie bolo spôsobené najmä nižšou tvorbou HDP v Trenčianskom, Banskobystrickom a Prešovskom kraji. Najvyššiu mieru rastu spomedzi týchto krajov dosiahol Banskobystrický kraj. Najpomalší rast zaznamenal Trenčiansky kraj. Košický kraj je druhým najvýkonnejším regiónom z pohľadu tvorby HDP, za ním nasledujú Žilinský, Trnavský kraj a Nitriansky kraj.

Tabuľka 1: Vývoj miery „dobiahanie“ tvorby HDP medzi siedmimi krajinami a Bratislavským krajom

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
HDP TT vs BA	41,2 %	39,4 %	40,9 %	38,5 %	38,8 %	38,6 %	39,1 %	41,6 %	40,3 %	40,4 %	39,4 %
HDP TN vs BA	34,3 %	32,6 %	33,1 %	32,7 %	31,3 %	30,4 %	31,2 %	30,7 %	31,0 %	31,6 %	32,6 %
HDP NR vs BA	40,3 %	37,9 %	38,2 %	36,5 %	36,5 %	36,9 %	35,5 %	37,7 %	37,6 %	37,2 %	36,6 %
HDP ZA vs BA	39,9%	38,1 %	39,5 %	39,3 %	38,3 %	38,0 %	38,3 %	40,3 %	38,8 %	40,0 %	40,4 %
HDP BB vs BA	30,7 %	30,2 %	30,1 %	30,2 %	29,8 %	30,2 %	30,5 %	30,5 %	29,9 %	31,5 %	32,2 %
HDP PO vs BA	32,2 %	30,9 %	31,9 %	31,8 %	31,8 %	31,7 %	33,6 %	32,9 %	32,5 %	32,4 %	32,6 %
HDP KE vs BA	41,3 %	40,0 %	41,2 %	41,5 %	39,8 %	42,5 %	41,7 %	41,8 %	42,7 %	43,6 %	43,3 %

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracovanie IDRP, MIRRI SR

Pri troch krajoch Slovenska došlo k poklesu pomeru tvorby HDP vo vzťahu k HDP Bratislavského kraja. Najvyšší pokles nastal pri Nitrianskom kraji s hodnotou viac ako 3,7 %, nasleduje Trnavský kraj a pokles zaznamenal aj Trenčiansky kraj. Najvyššie dobiehanie bolo v rámci Košického kraja na úrovni viac ako 2 %, nasledoval Banskobystrický kraj a pozitívny prírastok mal aj Žilinský kraj.

Tabuľka 2: Nárast tvorby HDP po krajoch vo vzťahu k Bratislavskému kraju – miera dobiehania/ zaostávania voči Bratislavskému kraju

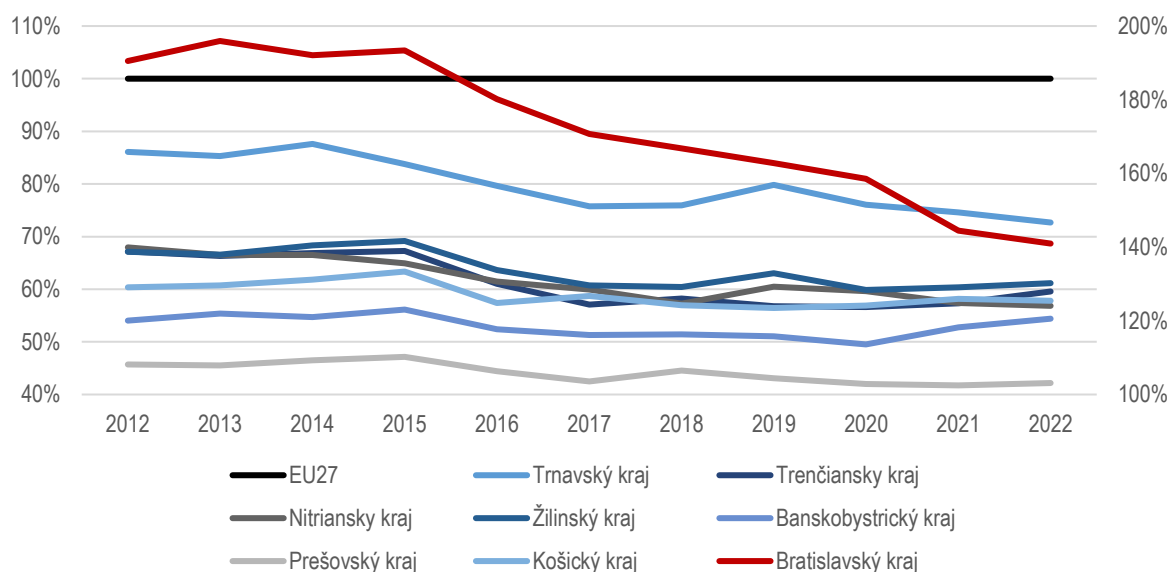
	NR k BA	TT k BA	TN k BA	PO k BA	ZA k BA	BB k BA	KE k BA
Pomer nárastu HDP	-3,71 %	-1,81 %	-1,70 %	0,40 %	0,51 %	1,53 %	2,01 %

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracovanie IDRP, MIRRI SR

2.1 Vývoj regionálneho HDP v parite kúpnej sily

Parita kúpnej sily (PKS) je najčastejšie využívanou veličinou pri porovnávaní vývoja ekonomiky v jednotlivých regiónoch EÚ. Jej vnútorný vývoj v rámci SR na úrovni krajov v porovnaní s priemerom krajín EÚ 27 je zobrazený v nasledujúcom grafe.

Graf 4: Pomer regionálneho HDP na obyvateľa (€) k priemeru EÚ (EÚ 27), Bratislavský kraj – pravá os

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracovanie IDRP, MIRRI SR

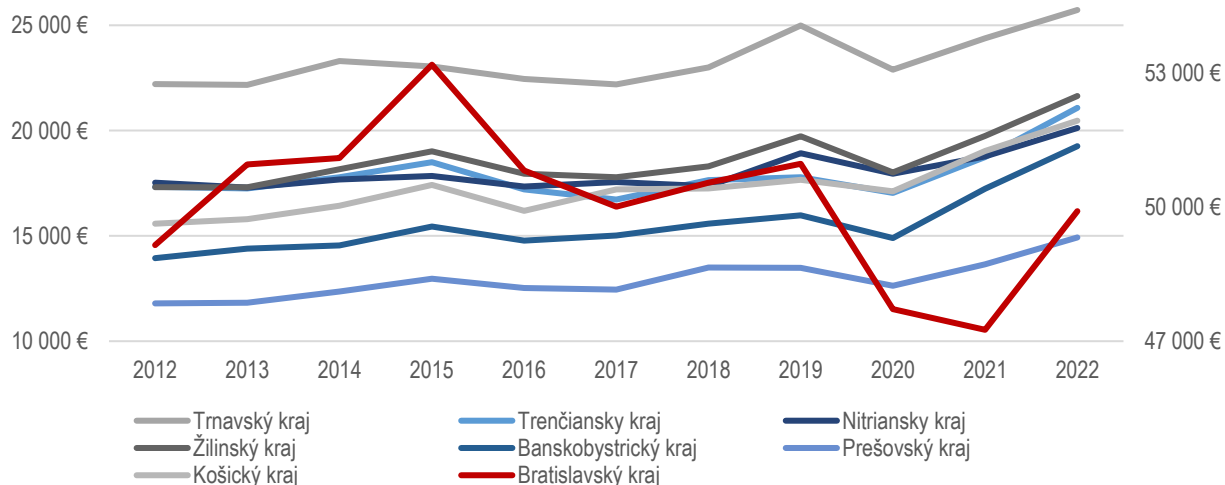
Pokles tvorby HDP v PKS mohol byť spôsobený zmenou metodiky výpočtu PKS v SR, tak ako na to upozorňuje aj tento materiál.¹ Z tohto dôvodu je možné sledovať výrazný pokles tvorby HDP vo všetkých krajoch SR vo vzťahu k PKS EÚ 27. Preto chceme poukázať skôr na určitý trend, ktorý je možný odsledovať aj v ostatných rokoch, a to v pokračovaní poklesu tvorby HDP v PKS za obdobie 2019 - 2022. Vyššia mieru poklesu je u najviac rozvinutých krajoch a naopak. Košický kraj nezaznamenal v tomto časovom horizonte pokles a Prešovský kraj zaznamenal dokonca nárast o 1 %. Najvyšší nárast dosiahol Žilinský kraj vo výške 3 % medzi rokmi 2019 až 2022.

¹ https://www.mfsr.sk/files/archiv/44/ppp_final_web.pdf

2.2 Regionálny hrubý domáci produkt na obyvateľa (parita kúpnej sily)

Graf 5 ilustruje vývoj HDP v parite kúpnej sily za kraje v rámci SR. Sledované obdobie je 2012 až 2022. Aj tento graf zachytáva výrazné rozdiely medzi Bratislavským krajom a zvyškom Slovenska.

Graf 5: Regionálne HDP na obyvateľa (parita kúpnej sily), Bratislavský kraj – pravá os

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracovanie IDRP, MIRRI SR

V nasledujúcej tabuľke je možné sledovať vývoj pomeru tvorby HDP v PKS v krajoch k pomeru tvorby HDP v PKS Bratislavského kraja. Oproti vývoju HDP v absolútnych číslach nedošlo v tomto ukazovateli k poklesu vzájomného pomeru a rast pomeru k Bratislavskému kraju prekonal aj rast pomeru k priemeru EÚ 27. Aj tieto hodnoty nám ukazujú, že **SR sa nachádzala v stave stagnácie, keď vnútorná miera dobiehania Bratislavského kraja dvojnásobne prekonal miera dobiehania krajov priemeru EÚ 27.**

Tabuľka 3: Vývoj pomeru tvorby HDP v PKS v krajoch k pomeru tvorby HDP (v PKS) Bratislavského kraja.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
TT kraj	45,2 %	43,5 %	45,6 %	43,3 %	44,2 %	44,4 %	45,5 %	49,0 %	48,0 %	51,6 %	51,6 %
TN kraj	35,3 %	33,9 %	34,8 %	34,8 %	33,9 %	33,5 %	34,9 %	34,9 %	35,7 %	39,7 %	42,2 %
NR kraj	35,7 %	33,9 %	34,6 %	33,6 %	34,1 %	35,1 %	34,4 %	37,1 %	37,6 %	39,7 %	40,3 %
ZA kraj	35,2 %	34,0 %	35,6 %	35,8 %	35,3 %	35,6 %	36,2 %	38,7 %	37,8 %	41,8 %	43,4 %
BB kraj	28,4 %	28,3 %	28,5 %	29,0 %	29,1 %	30,0 %	30,8 %	31,3 %	31,2 %	36,5 %	38,6 %
PO kraj	24,0 %	23,2 %	24,2 %	24,4 %	24,7 %	24,9 %	26,7 %	26,5 %	26,5 %	28,9 %	29,9 %
KE kraj	31,7 %	31,0 %	32,2 %	32,8 %	31,9 %	34,4 %	34,1 %	34,7 %	35,9 %	40,3 %	41,0 %

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracovanie IDRP, MIRRI SR

Tabuľka 4: Nárast (absolútny) tvorby HDP v PKS krajov za obdobie 2012 až 2022

	BB kraj	KE kraj	ZA kraj	TN kraj	TT kraj	PO kraj	NR kraj
Nárast (2012 až 2022)	10,23 %	9,32 %	8,14 %	6,99 %	6,36 %	5,91 %	4,65 %

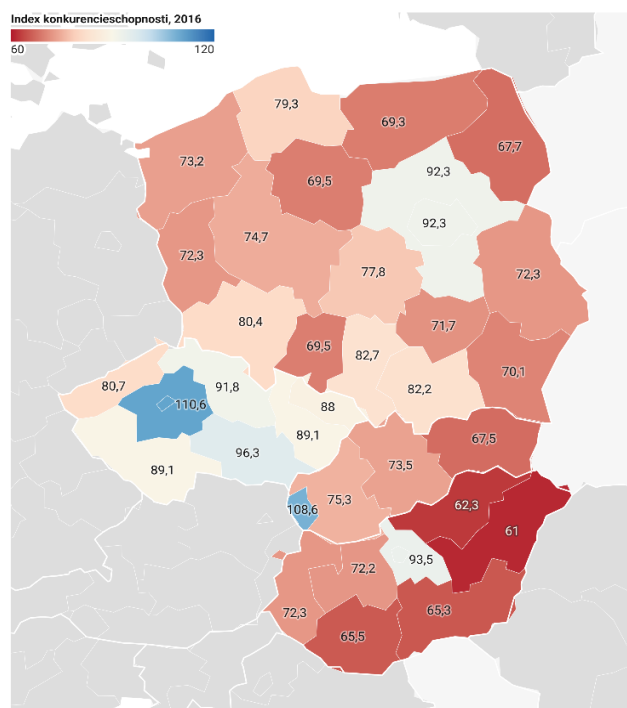
Zdroj: Štatistický úrad SR, spracovanie IDRP, MIRRI SR

V oblasti dobiehania krajov za Bratislavským krajom najlepšiu mieru zaznamenal Banskobystrický kraj na úrovni 10,2 %. Najnižší nárast vo vzťahu k Bratislavskému kraju zaznamenal Nitriansky kraj vo výške 4,7 %, nasledoval Prešovský kraj s mierou na úrovni 5,9 %. Hodnoty sú počítané ako absolútny rozdiel pomeru tvorby HDP kraja k pomeru tvorby HDP v Bratislavskom kraji v roku 2022 a v roku 2012.

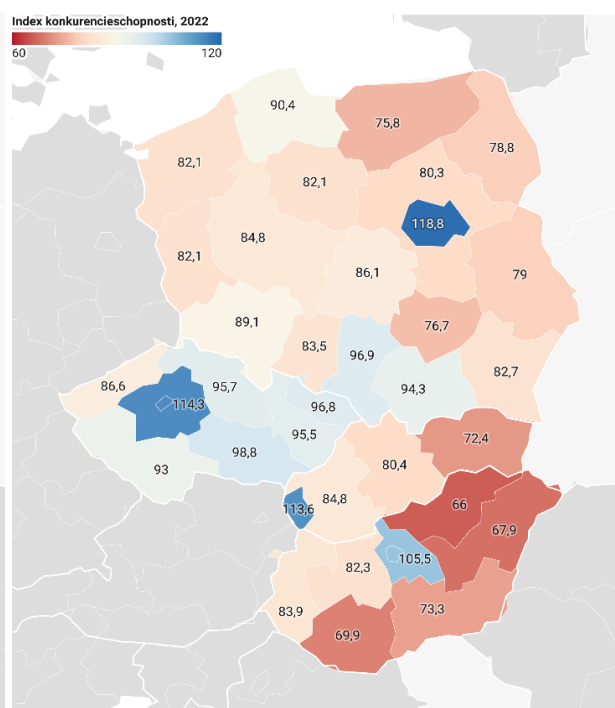
2.3 Konkurencieschopnosť regiónov krajín V4

Index regionálnej konkurencieschopnosti (Regional Competitiveness Index²) je nástroj Európskej komisie, ktorý meria rôzne aspekty konkurencieschopnosti vo všetkých regiónoch EÚ na úrovni NUTS 2. Tento index hodnotí schopnosť regiónu ponúknuť atraktívne a udržateľné prostredie pre firmy a obyvateľov na život a prácu. Vývoj daného ukazovateľa pre regióny krajín V4 medzi rokmi 2016 a 2022 je zobrazený na mape 3 a 4.

Mapa 3: Index konkurencieschopnosti regiónov krajín V4 (úroveň NUTS 2, 2016)

Mapa 4: Index konkurencieschopnosti regiónov krajín V4 (úroveň NUTS 2, 2022)

Zdroj: Európska komisia, spracovanie IDRP, MIRRI SR

Výsledky revidovaného indexu za rok 2022 ukazujú, že medzi regiónmi V4 pretrvávajú rozdiely, ale tiež, že menej rozvinutým regiónom sa darí svoju konkurencieschopnosť zlepšovať. V každej krajine V4 sú najviac konkurencieschopné regióny hlavných miest, teda oblasti s vyšším HDP na obyvateľa. Najvyššie skóre indexu dosiahol poľský región Warszawa s hodnotou 118,8; za ktorým nasleduje región Praha (114,3), Bratislavský kraj (113,6) a región Budapešť (105,5). Naopak, najnižšie hodnoty indexu vykazujú predovšetkým maďarské regióny, konkrétne Észak-Magyarország (66,0), Észak-Alföld (67,9), rovnako tak Dél-Dunántúl so skóre len 69,9. **V období medzi rokmi 2016 a 2022 sa regionálna konkurencieschopnosť najviac zvýšila v regiónoch Poľska.** Hlavné

² Európska komisia (2023). Do akej miery je konkurencieschopný váš región? Komisia uverejňuje index regionálnej konkurencieschopnosti

mesto Varšava zaznamenalo najvyššiu zmenu indexu, nárast o 26,5 percentuálneho bodu. Rovnako sa darilo regiónom Śląskie a Opolskie, ktoré sa nachádzajú na juhu Poľska a zároveň sú prihraničnými regiónmi s Českom.

Slovenským regiónom s najvyššou konkurencieschopnosťou je Bratislavský kraj so skóre indexu 113,6, čo ho radí na tretie miesto v rebríčku V4 regiónov. S výrazným odstupom zaostáva región Západné Slovensko (okrem Bratislavského kraja) s úrovňou indexu 84,8, ako aj Stredné Slovensko (80,4) a Východné Slovensko (72,4). Závety našej analýzy potvrdzujú pretrvávajúce regionálne rozdiely na Slovensku, kde je ekonomická sila a konkurencieschopnosť koncentrovaná najmä v hlavnom meste a jeho okolí.

3 Využitie zdrojov EŠIF programového obdobia 2014 – 2020

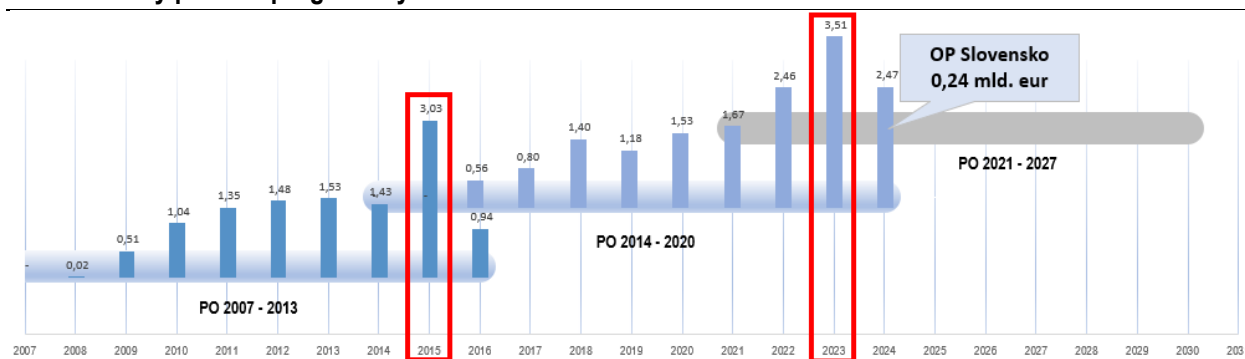
3.1 Časové porovnanie programových období

Každé programové obdobie má svoje špecifiká, avšak cieľom všetkých štrukturálnych fondov je zníženie regionálnych rozdielov v EÚ. Rozdielom sú predstupové fondy (Phare, ISPA a SAPARD), ktoré bolo možné čerpať ešte pred vstupom SR do EÚ. Následne, po vstupe SR do EÚ sa fondy transformovali na štrukturálne fondy EÚ.

Aktuálne prebiehajúce programové obdobie (PO 2021 – 2027) začalo čerpať prostriedky EÚ s trojročným oneskorením. Kým v PO 2007 – 2013 bol začiatok čerpania len 1 rok od začiatku PO, tak pri PO 2014 – 2020 je to už dva roky od začiatku PO. Hlavným dôvodom je dôraz kladený na dočerpanie predchádzajúceho obdobia, tiež mimoriadne situácie spôsobené pandemiou Covid-19, vojnou na Ukrajine, energetickou krízou a následná potreba prijímania flexibilit v PO 2014 – 2020, čo oneskorilo legislatívny proces PO 2021 - 2027 na úrovni EÚ aj národnej úrovni. Výsledkom je oneskorená implementácia projektov a následne aj neskoré čerpanie zdrojov.

Nasledujúci graf poskytuje prehľad troch programových období, zobrazených ako 7-ročné cykly: obdobie bez čerpania v rokoch oprávnenosti výdavkov (červenou), čerpanie v období oprávnenosti výdavkov (fialovou) a čerpanie (zúčtovanie prijatých ŽoP) po období oprávnenosti (sivou).

Graf 6: Ročný prehľad programových období

Zdroj: Spracovanie IDRP

3.1.1 Alokácia a kontrahovanie PO 2014 - 2020

Poskytnuté prostriedky EÚ³ boli na úrovni 91,4 % k zakontrahovanej sume EÚ. Ide o tzv. nedočerpanie, ktoré vzniklo napr. výsledkom verejného obstarávania alebo zmenou projektu. V pomere k alokácii ide o 2,7 % prekročenie alokácie celkovo, pričom až 12,3 % prekročenie nastalo pri Integrovanom regionálnom operačnom programe (IROP).

³ Poskytnuté prostriedky EÚ bez zníženia za vysporiadané nezrovnalosti.

Nadkontrahovanie, teda uzavretie zmlúv nad rámec alokácie operačného programu z dôvodu vytvorenia rezervy pre prípad mimoriadne ukončených projektov, bolo na úrovni 112,4 %. Najviac pri projektoch technickej pomoci na úrovni 121,2 %, avšak s čerpaním na úrovni 101,4 % voči alokácii. Dôvodom je vysoké nedočerpanie na projektoch (16,3 %).

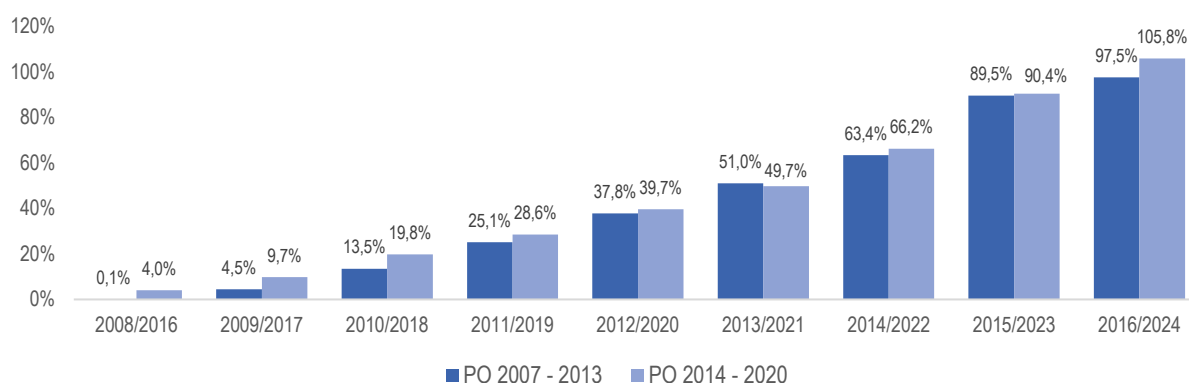
Tabuľka 5: Prehľad alokácie a kontrahovania operačných programov

Operačný program	Alokácia	Zazmluvnené EU	Poskytnuté prostriedky EU	Zazmluvnené k alokácii	Poskytnuté prostriedky k zazmluvneným EU	Poskytnuté prostriedky k alokácii EU
IRR SK AT	75 892 681,00	80 376 250,17	69 351 072,75	105,9 %	86,3 %	91,4 %
IRR SK CZ	90 139 463,00	105 229 098,95	89 497 491,38	116,7 %	85,1 %	99,3 %
OP DP	39 392 594,00	38 632 322,31	35 940 280,90	98,1 %	93,0 %	91,2 %
OP EVS	354 655 437,00	373 331 881,94	351 942 961,30	105,3 %	94,3 %	99,2 %
OP IROP	1 935 724 762,00	2 189 744 243,52	2 173 653 816,53	113,1 %	99,3 %	112,3 %
OP KZP	2 832 531 290,00	2 894 198 294,63	2 812 767 025,12	102,2 %	97,2 %	99,3 %
OP LZ	2 996 457 169,00	3 388 941 725,01	2 917 054 117,58	113,1 %	86,1 %	97,4 %
OP RH	7 736 596,00	4 694 269,34	4 589 505,11	60,7 %	97,8 %	59,3 %
OP TP	159 071 912,00	192 844 756,63	161 329 315,60	121,2 %	83,7 %	101,4 %
OPII	6 009 937 611,00	7 037 283 917,97	6 279 085 759,42	117,4 %	89,2 %	104,5 %
SPOLU	14 501 539 515,00	16 305 276 760,47	14 895 211 345,69	112,4 %	91,4 %	102,7 %

Zdroj: ITMS2014+, spracovanie IDRP, MIRRI

Programové obdobie 2007 – 2013 uzavrelo čerpanie na úrovni 11,3 mld. eur, čo predstavuje 97,5 % z celkovej alokácie. Graf znázorňuje podobnosť vývoja čerpania v posledných dvoch OP, aj napriek tomu, že alokácia PO 2007 – 2013 bola na úrovni 11,5 mld. eur, čo je o 3 mld. eur menej ako v rámci PO 2014 -2020. Konečné čerpanie prostriedkov EÚ sa bude ešte znižovať, nakoľko budú priebežne identifikované a vysporiadané nezrovnalosti, či už na projektovej alebo programovej úrovni.

Graf 7: Percento čerpania k alokácii PO 2007 – 2013 v porovnaní s PO 2014 – 2020 (kumulatív)⁴

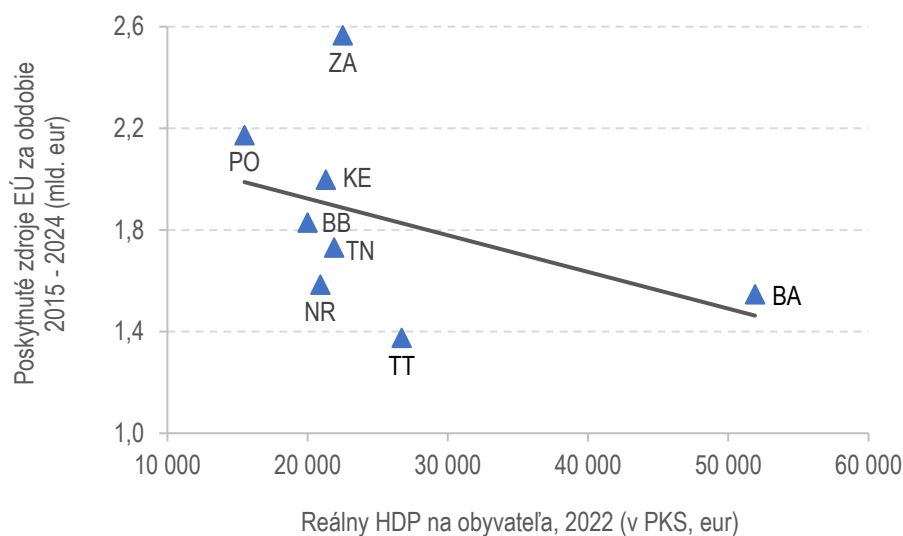
Zdroj: MF SR, spracovanie IDRP

⁴ Znížené o vysporiadané nezrovnalosti.

3.2 Podpora EÚ vo vzťahu k regionálnemu HDP Slovenska

Na realizáciu kohéznej politiky EÚ, ktorá zohráva kľúčovú úlohu pri znižovaní regionálnych rozdielov, bolo v programovom období 2014 – 2020 vyčlenených viac ako 404 mld. eur.⁵ Zo záverov analýzy *Ako objaviť potenciál regiónov cez ich ekonomickú rozmanitosť* (IDRP, 2024) vyplýva, že **Slovensko vykazuje najvyššiu celkovú alokáciu zdrojov na obyvateľa v rámci V4 regiónu. Rovnako to platí pre finančné zdroje EÚ, ktoré pri prepočte na obyvateľa dosahujú výšku 3 041 eur.**⁶ Z krajín V4 sa v rebríčku pridelených prostriedkov EÚ na druhom mieste nachádza Maďarsko, za ktorým nasledujú Poľsko a Česko. Vzájomný vzťah medzi reálnym HDP na obyvateľa a poskytnutými zdrojmi EÚ v regiónoch Slovenska (na úrovni NUTS 3) je znázornený na grafe 8.

Graf 8: Vzťah medzi HDP na obyvateľa a poskytnutými zdrojmi EÚ v krajoch SR (úroveň NUTS 3)

Zdroj: ITMS2014+, Eurostat, spracovanie a výpočty IDRP, MIRRI SR

Pozn.: BA - Bratislavský kraj, TT - Trnavský kraj, TN - Trenčiansky kraj, NR - Nitriansky kraj, ZA - Žilinský kraj, BB - Banskobystrický kraj, PO - Prešovský kraj a KE - Košický kraj.

Pridelené zdroje EÚ smerujú najmä do menej rozvinutých regiónov Slovenska, čo je v súlade so zámerom EÚ znižovať regionálne rozdiely a podporovať hospodársku a sociálnu kohéziu. Bratislavský a Trnavský kraj, dva najvyspelejšie slovenské regióny, mali v sledovanom období najnižšie celkové alokácie, konkrétne 1,55 mld. eur pre Bratislavský kraj a 1,38 mld. eur pre Trnavský kraj. Nitriansky kraj disponoval EÚ zdrojmi vo výške 1,59 mld. eur, Trenčiansky kraj mal alokáciu 1,74 mld. eur a Banskobystrický kraj dosahoval hodnotu 1,83 mld. eur. **Medzi najviac podporené regióny Slovenska v programovom období 2014 – 2020 patrili Košický, Prešovský a Žilinský kraj.** Košický kraj vykazoval celkovú alokáciu vo výške 2 mld. eur a Prešovský kraj na úrovni 2,18 mld. eur. Z fondov EÚ sa najviac investovalo do Žilinského kraja, a to až 2,62 mld. eur. Takmer 46 % (1,2 mld. eur) z tejto sumy bolo určených na udržateľnú dopravu a odstraňovanie prekážok v kľúčových infraštruktúrach.

Menej rozvinuté regióny Slovenska síce získavajú vyššiu finančnú podporu z EÚ, avšak stále dosahujú nízku životnú úroveň, vyjadrenú nízkou hodnotou HDP na obyvateľa. Slovensko zostáva krajinou EÚ, ktorá nemá regióny v kategórii prechodných. Okrem Bratislavského kraja, ktorý sa považuje za viac rozvinutý región, sú všetky ostatné kraje Slovenska zaradené medzi menej rozvinuté. Vychádzame pritom z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060, podľa ktorého sa regióny členia na: *menej rozvinuté regióny*, ktorých HDP na obyvateľa

⁵ [Open Data Portal for the European Structural Investment Funds - European Commission | Cohesion Open Data](#)

⁶ [Regionálny rozvoj | Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR](#)

nedosahuje 75 % priemeru EÚ 27; *prechodné regióny*, ktorých HDP na obyvateľa je v rozmedzí 75 % až 100 % priemeru EÚ 27 a *viac rozvinuté regióny*, ktorých HDP na obyvateľa prevyšuje 100 % priemeru EÚ 27.

3.3 Podpora fondov EÚ na úrovni krajov SR

Box 2: Metodológia hodnotenia dopadov EŠIF

Zdrojom údajov prípravy analytického materiálu je ITMS2014+, hlavne v oblasti žiadostí o nenávratný finančný príspevok (ŽoNFP), projektov, žiadostí o platbu (ŽoP) a merateľných ukazovateľov. Údaje sú exportované so stavom k 31.8.2024. Analyzované boli všetky operačné programy programového obdobia 2014 - 2020, okrem Programu rozvoja vidieka (PRV). Regionálne rozdelenie je na úrovni krajov SR (teda NUTS 3) na základe miesta realizácie projektu. V prípade, ak má projekt miesta realizácie vo viacerých krajoch, sumy (prevažne poskytnutá podpora EÚ) boli vydelené počtom krajov, v ktorých má projekt miesto realizácie. Poskytnutá podpora vychádza z uhradených ŽoP bez ohľadu na vysporiadané nezrovnalosti, nakoľko výdavky boli investované do regiónu. ŽoP boli filtrované na zúčtovanie zálohovej platby, poskytnutie tranže, zúčtovanie predfinancovania a refundáciu. Projekty boli selektované na základe stavu „Zmluva uzavretá“, „Projekt riadne ukončený“ a „Projekt mimoriadne ukončený – prispel k cieľom OP“. V prípade merateľných ukazovateľov boli brané do úvahy len projekty riadne ukončené a projekty mimoriadne ukončené, ktoré prispeli k cieľom OP k 31.8.2024.

V rámci programového obdobia 2014 – 2020 bolo podporených 15 655 projektov. Ide o dopytovo orientované (80,5 %), národné (2,6 %) a veľké projekty (0,1 %), projekty technickej asistencie (4,2 %), finančné nástroje (0,2 %) a projekty v rámci Regionálnej integrovanej územnej stratégie (RIUS – 12,3 %).

Analyzované boli projekty v rámci 10 operačných programov PO 2014 – 2020 (okrem Programu rozvoja vidieka). Podpora do regiónov Slovenska bola na úrovni 14,9 mld. eur (zdroj EÚ), čo predstavuje 102,7 % k celkovej alokácii programového obdobia (14,5 mld. eur). Išlo o uhradené výdavky projektov v hodnote 18,6 mld. eur, t.j. vrátane zdrojov zo štátneho rozpočtu a vlastných zdrojov prijímateľa.

Najväčší počet projektov bol podporený v rámci IROP (4 509 projektov), čo predstavuje 28,8 % spomedzi všetkých podporených projektov. Z finančného hľadiska, najväčší objem mali projekty Operačného programu integrovaná infraštruktúra (po zlúčení s OP Val), vo výške takmer 6,3 mld., čo je 42,2 % celkovej finančnej podpory EÚ.

Tabuľka 6: Finančný prehľad operačných programov

Operačný program	Poskytnuté prostriedky EÚ	% celkovej podpory	Alokácia EÚ	% podpory voči alokácii	Počet projektov	% počtu projektov
IRR SK AT	69 337 389,5	0,5 %	75 892 681	91,4 %	55	0,4 %
IRR SK CZ	89 497 491,4	0,6 %	90 139 463	99,3 %	182	1,2 %
OP DP	34 012 380,7	0,2 %	39 392 594	86,3 %	203	1,2 %
OP EVS	351 942 961,3	2,4 %	354 655 437	99,2 %	176	1,1 %
OP IROP	2 173 653 816,5	14,6 %	1 935 724 762	112,3 %	4 509	28,8 %
OP KZP	2 812 803 289,9	18,9 %	2 832 531 290	99,3 %	3 229	20,6 %
OP LZ	2 917 313 215,8	19,6 %	2 996 457 169	97,4 %	4 148	26,6 %
OP RH	4 589 505,1	0,0 %	7 736 596	59,3 %	42	0,3 %

OP TP	161 329 315,6	1,1 %	159 071 912	101,4 %	286	1,8 %
OPII	6 279 999 542,2	42,2 %	6 009 937 611	104,5 %	2 825	18,1 %
Spolu	14 894 478 908,0	100,0 %	14 501 539 515	102,7 %	15 655	100,0 %

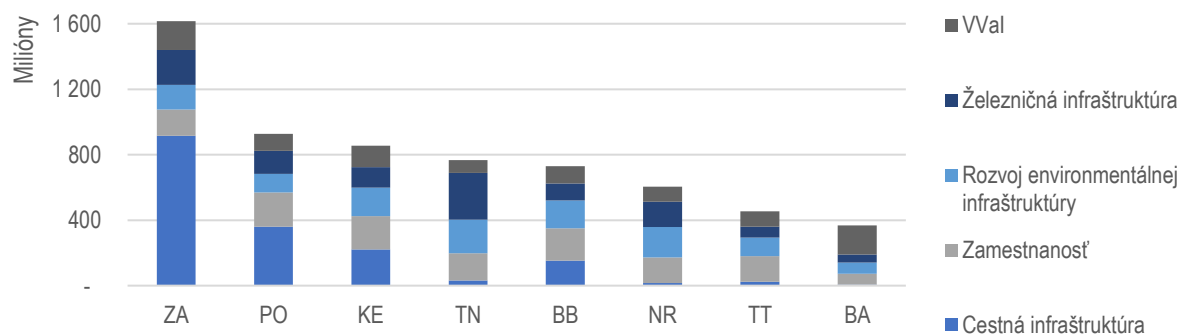
Zdroj: ITMS2014+, spracovanie IDRP, MIRRI

Z pohľadu tematických cieľov viac ako štvrtina zdrojov EÚ (3,9 mld. eur) bola investovaná do udržateľnej dopravy a odstraňovanie prekážok v kľúčových sieťových infraštruktúrach. Nasledovala podpora do sociálneho začlenenia, boj proti chudobe a akejkolvek diskriminácii (2,3 mld. eur), podpora udržateľnosti a kvality zamestnanosti a mobility pracovnej sily (1,5 mld. eur) a zachovanie a ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov (1,4 mld. eur).

Z pohľadu prioritných osí všetkých projektov bola najviac podporená cestná infraštruktúra (1,7 mld. eur), prioritne v Žilinskom kraji (915 mil. eur). Zamestnanosť bola podporená viac ako 1,3 mld. eur, nasledoval rozvoj environmentálnej infraštruktúry (1,2 mld. eur) a železničná infraštruktúra v hodnote 1,1 mld. eur. Výskum, vývoj a inovácie boli z fondov EÚ podporené sumou 959 mil. eur a podpora pre zmiernenie dôsledkov energetickej krízy – SAFE bola na úrovni 937 mil. eur.

Viac ako 42 % (6,3 mld.) bolo prerozdelených do piatich priorit v rámci ôsmich krajov Slovenska. Výskum, vývoj a inovácie boli najviac podporené v Bratislavskom kraji (177 mil. eur) a v Žilinskom kraji (176 mil. eur). Podpora železničnej infraštruktúry (286 mil. eur) a environmentálnej infraštruktúry (205 mil. eur) bola najviac alokovaná v rámci projektov Trenčianskeho kraja. Oblasť zamestnanosti bola najviac podporená v Prešovskom, Košickom a Banskobystrickom kraji, zhodne po približne 200 mil. eur. S výrazným nárastom bola v Žilinskom kraji podporená cestná infraštruktúra, a to v sume 915 mil. eur, čo predstavuje až 53 % z celkovej podpory na cestnú infraštruktúru na Slovensku.

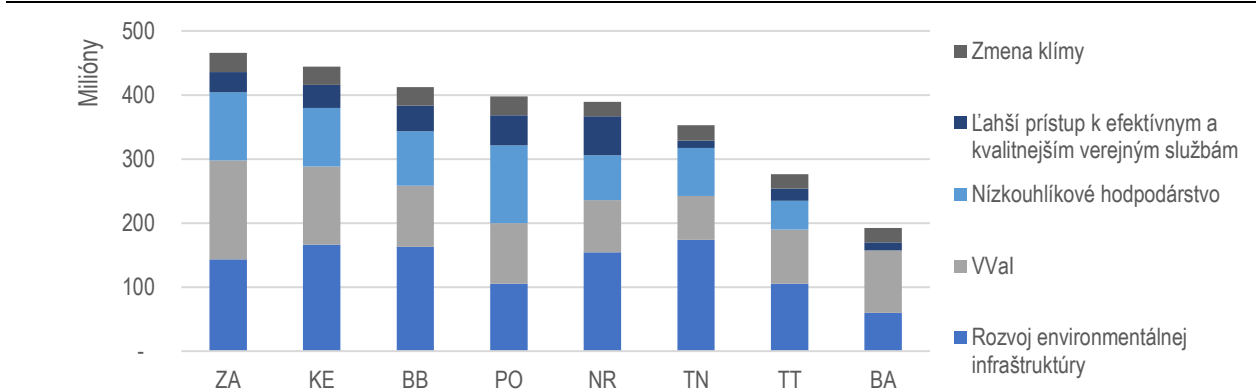
Graf 9: Prioritné oblasti podpory za jednotlivé kraje (všetky podporené projekty, v mil. eur)

Zdroj: ITMS2014+, spracovanie IDRP, MIRRI

Pri pohľade len na dopytovo orientované projekty, viac ako 73 % prostriedkov EÚ bolo alokovaných do piatich priorit EÚ. Na Slovensku bol najviac podporený rozvoj environmentálnej infraštruktúry, celkovo viac ako 1 mld. eur, pričom najviac prostriedkov bolo alokovaných v rámci projektov Trenčianskeho kraja (174 mil. eur). Výskum, vývoj a inovácie (takmer 800 mil. eur) boli podporené najviac v Žilinskom kraji (154 mil. eur). Prešovský kraj bol najviac podporený v oblasti nízkouhlíkového hospodárstva (121,5 mil. eur). S výraznejším nárastom oproti iným krajom boli v Nitrianskom kraji podporené projekty verejných služieb (61 mil. eur). Projekty v oblasti zmeny klímy boli podporené rovnomerne v rámci Slovenska.

Graf 10: Prioritné oblasti podpory za jednotlivé kraje (dopytovo orientované projekty, v mil. eur)

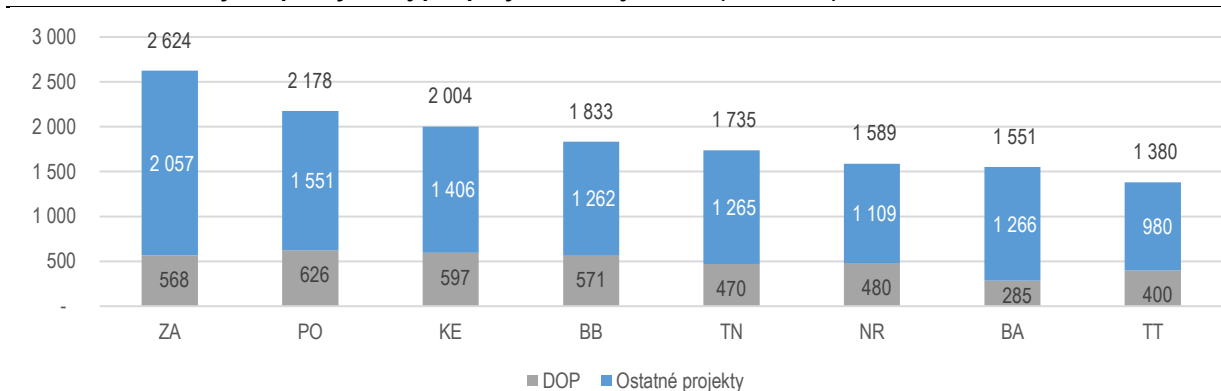

Zdroj: ITMS2014+, spracovanie IDRP, MIRRI

Podľa miesta realizácie všetkých podporených projektov bola finančná podpora najviac smerovaná do obcí Žilinského kraja (2,6 mld. eur), avšak za dopytovo orientované projekty (DOP) ide o 4. pozíciu spomedzi krajov SR na čele s Prešovským krajom (625,6 mil. eur). Naopak, najmenej prostriedkov bolo investovaných v Trnavskom kraji, a to v objeme 1,4 mld. eur z fondov EÚ, z toho DOP 400 mil. eur.

Viac ako štvrtina všetkých poskytnutých prostriedkov EÚ bola poskytnutá v roku 2023. Ide o viac ako 3,8 mld. pomoc do regiónov Slovenska. Prvé poskytnuté prostriedky boli poskytnuté prijímateľom koncom roka 2015, pričom išlo o poskytnutie zálohy a tranže. Zúčtovanie následne prebehlo v ďalších rokoch.

Graf 11: Celková výška poskytnutej podpory EÚ v krajoch SR (v mil. eur)

Zdroj: ITMS2014+, spracovanie IDRP, MIRRI

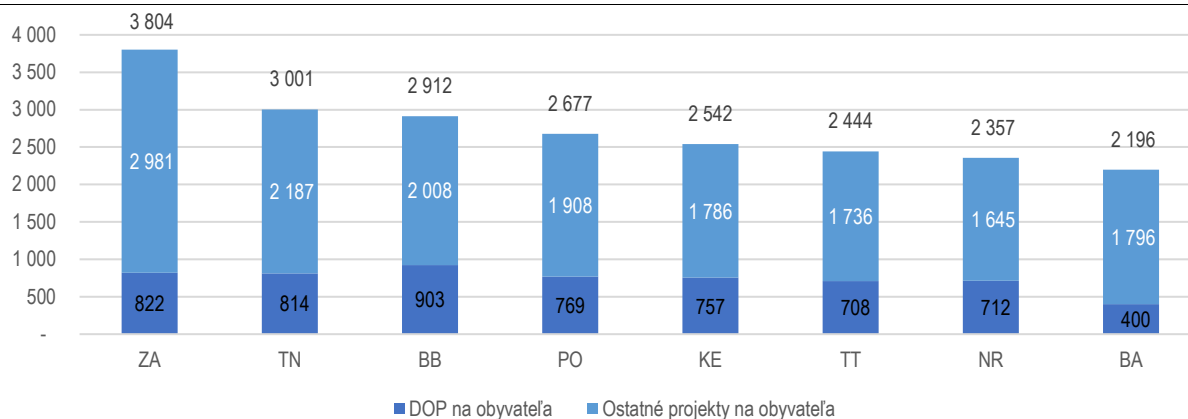
Začiatok čerpania zdrojov EÚ zaznamenávame až v roku 2016, t. j. 3 roky od začiatku programového obdobia. V roku bolo poskytnutých viac ako 536 mil. eur, z toho v rámci Žilinského kraja viac ako 202 mil. eur, t. j. 38 % z celovej sumy za rok 2016.

Celkový počet DOP predstavuje až 80,5 % na všetkých projektoch⁷ (12 599 projektov). Z finančného hľadiska, DOP predstavujú len 28,8 % podiel na celkovej podpore všetkých projektov (4,3 mld. eur). Naopak, najviac prostriedkov išlo na financovanie národných projektov, a to viac ako 5,8 mld. eur, čo je takmer 39 % podiel na financovaní všetkých projektov. Ide pritom len o 410 projektov, čo je 2,6 % podiel z celkového počtu projektov.

⁷ Okrem DOP ide o národné projekty (410), veľké projekty (16), projekty technickej asistencie (660), projekty RIUS (1936), finančné nástroje (38).

V prepočte na obyvateľa bol v najväčšom objeme podporený Žilinský kraj (3 804 eur na obyvateľa kraja), avšak za DOP (bez DOP React-EU, Fast care a SAFE) to bol Banskobystrický kraj (903 eur na obyvateľa kraja). Naopak, najmenej prostriedkov smerovalo do najviac rozvinutého regiónu, Bratislavského kraja (2 196 eur na obyvateľa kraja), z toho formou DOP vo výške 400 eur na obyvateľa kraja. Priemerom za Slovensko je podpora na úrovni 2 739 eur na obyvateľa (za všetky projekty) a 735 eur na obyvateľa za dopytovo orientované projekty.

Graf 12: Výška podpory EÚ na obyvateľa kraja celkovo, za DOP a za ostatné projekty (v eur)

Zdroj: ITMS2014+, spracovanie IDRP, MIRRI

3.4 Porovnanie vybraných účtovných ukazovateľov podporených a nepodporených podnikov⁸

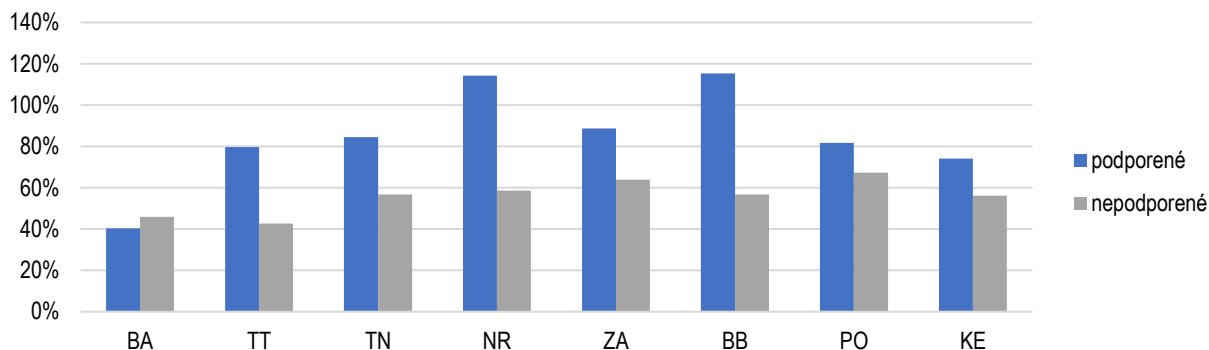
Cielená podpora podnikov bola z pohľadu rastu tržieb efektívna. Podporené podniky vo všetkých krajoch, s výnimkou Bratislavského, dosiahli vyššiu percentuálnu zmenu tržieb z predaja vlastných výrobkov a služieb ako podniky nepodporené. Zaostávanie podporených podnikov v Bratislavskom kraji, ktorý mal druhú najnižšiu mieru podpory na Slovensku, ovplyvnilo najmä strojárstvo a vývoj a testovanie. V Banskobystrickom a Nitrianskom kraji stúpili tržby z predaja vlastných výrobkov a služieb podporeným podnikom najvýraznejšie, hoci nešlo o kraje s najvyššou mierou podpory. Banskobystrický kraj bol podporený 1,8 mld. eur (4. najvyššia podpora) s rastom tržieb o 115 %, Nitriansky kraj s 1,6 mld. eur (6. najvyššia podpora) dosiahol rast tržieb podporených podnikov o 114 %.

Percentuálna zmena výsledku hospodárenia z bežnej činnosti po zdanení bola v prospech nepodporených podnikov. Najvýraznejší rozdiel bol v Košickom kraji. Nepodporeným podnikom vzrástla o 2 940 % (najviac v strojárstve), zatiaľ čo podporeným o 515 % (najviac vývoj a testovanie). Najmenšia percentuálna zmena podporených podnikov bola v Bratislavskom kraji (21 %) a v Prešovskom kraji (30 %). Pridaná hodnota podporených podnikov výraznejšie rástla v Trenčianskom, Žilinskom a Banskobystrickom kraji. V ostatných okresoch bol výraznejší nárast v nepodporených podnikoch.

⁸ Do analýzy vstupujú dáta vybraných účtovných ukazovateľov databázy Finstat. Analyzované sú len firmy s právnou formou a.s. a s.r.o., a to z dôvodu oprávnenosti čerpania fondov. Časové rady od roku 2014 do 2022 je možné filtrovať a štruktúrovať podľa odvetvia, v ktorom firmy pôsobia (prevažujúca činnosť SK NACE Rev.2), podľa veľkostnej kategórie a sídla kraja firmy.

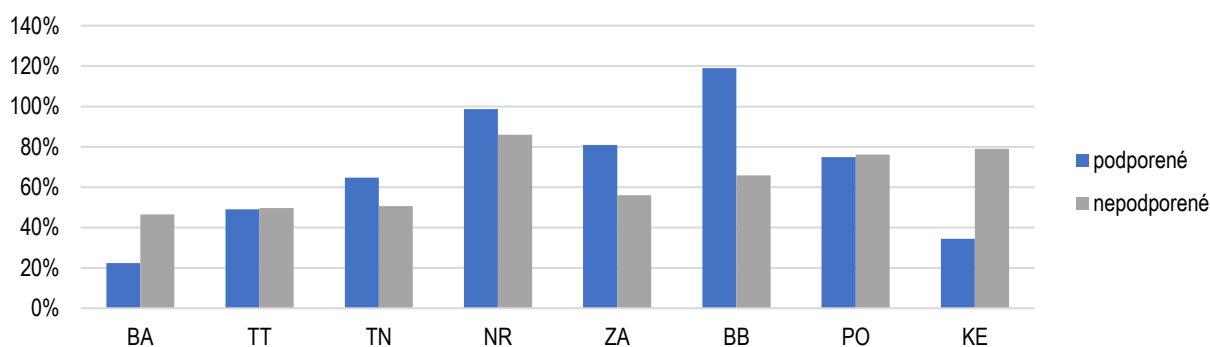

Graf 13: Percentuálna zmena ukazovateľa Tržby z predaja vlastných výrobkov a služieb podporených a nepodporených podnikov medzi rokmi 2014 a 2022 v jednotlivých krajoch SR

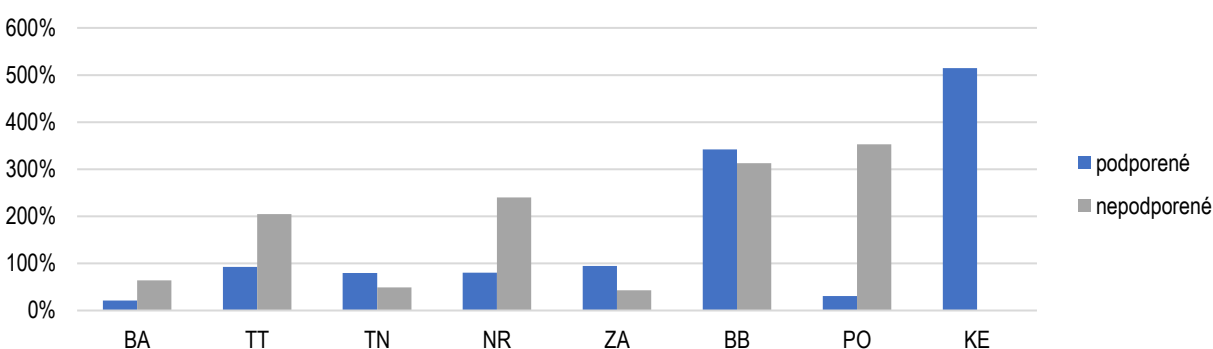
Zdroj: Databáza Finstat, spracovanie a výpočty IDRP, MIRRI SR

Graf 14: Percentuálna zmena ukazovateľa Pridaná hodnota podporených a nepodporených podnikov medzi rokmi 2014 a 2022 v jednotlivých krajoch SR

Zdroj: Databáza Finstat, spracovanie a výpočty IDRP, MIRRI SR

Graf 15: Percentuálna zmena ukazovateľa Výsledok hospodárenia z bežnej činnosti po zdanení podporených a nepodporených podnikov medzi rokmi 2014 a 2022 v jednotlivých krajoch SR

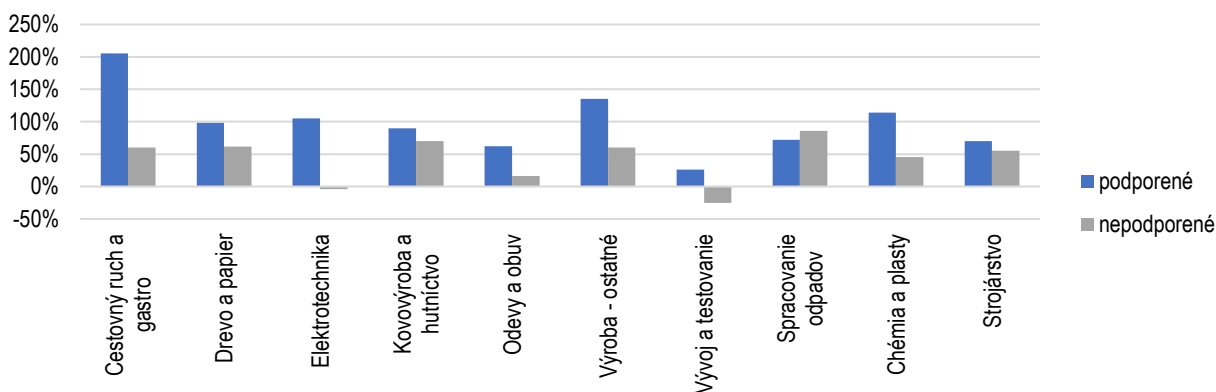
Zdroj: Databáza Finstat, spracovanie a výpočty IDRP, MIRRI SR

Najvýraznejšiu percentuálnu zmenu ukazovateľa Pridaná hodnota v podporených podnikoch medzi rokmi 2014 a 2022 zaznamenalo odvetvie Cestovný ruch a gastronómia s 129 %. Nepodporené podniky tu mali 90 % nárast. Najmenšiu zmenu dosiahlo odvetvie Vývoj a testovanie, a to 12 %. Pre porovnanie v kategórii nepodporených podnikov

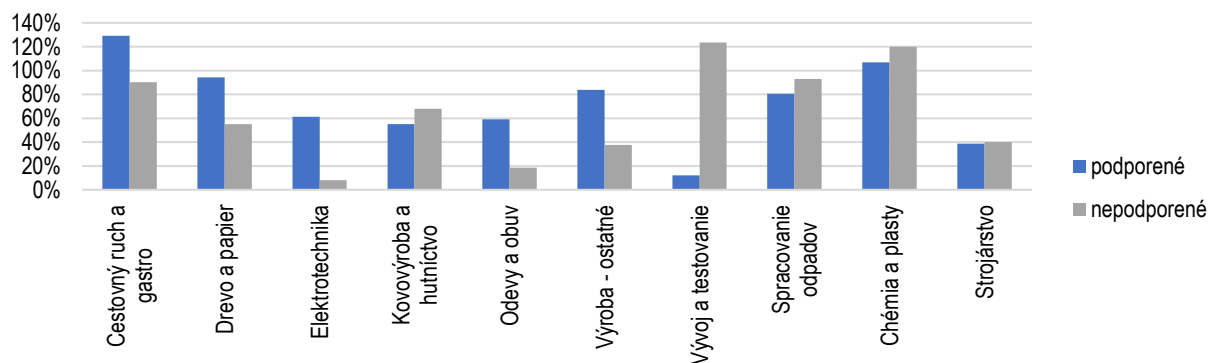
ukazovateľ Pridaná hodnota vzrástol v odvetví Vývoj a testovanie o 123 %, čo bolo zároveň najviac vo všetkých odvetviach. Najmenší nárast 8 % zaznamenalo odvetvie Elektrotechnika. Viac ako nepodporeným podnikom rástla Pridaná hodnota podnikom podporeným, a to v takmer všetkých analyzovaných odvetviach s výnimkou Kovovýroba a hutníctvo, Vývoj a testovanie, Spracovanie odpadov a Chémia a plasty. V odvetví Strojárstvo bola zmena ukazovateľa vyrovnaná, nárast o 40 %.

Graf 16: Percentuálna zmena ukazovateľa Tržby z predaja vlastných výrobkov a služieb podporených a nepodporených podnikov medzi rokmi 2014 a 2022 v jednotlivých odvetviach v SR

Zdroj: Databáza Finstat, spracovanie a výpočty IDRP, MIRRI SR

Graf 17: Percentuálna zmena ukazovateľa Pridaná hodnota podporených a nepodporených podnikov medzi rokmi 2014 a 2022 v jednotlivých odvetviach v SR

Zdroj: Databáza Finstat, spracovanie a výpočty IDRP, MIRRI SR

3.5 Plnenie projektových merateľných ukazovateľov v oblasti zamestnanosti

Pokrok v implementácii je možné sledovať aj plnením merateľných ukazovateľov, ktoré sú jasne stanovené vo výzvach na poskytnutie podpory. Ide o výber merateľných ukazovateľov s zadefinovaním cieľovej hodnoty ukazovateľov už v žiadosti o NFP. Ide o záväzné hodnoty, ktoré sa musia počas implementácie projektu plniť. Analýza sledovania vecného pokroku prostredníctvom merateľných ukazovateľov bola zameraná na ukazovatele zamestnanosti. Ide predovšetkým o ukazovatele zamerané na vytvorenie alebo udržanie pracovných miest. Skutočne dosiahnuté hodnoty jednotlivých ukazovateľov boli so stavom k 31.8.2024 za riadne ukončené projekty a mimoriadne ukončené projekty, ktoré prispeli k cieľom OP.

Tabuľka 7: Dosiadnutý pokrok vybraných merateľných ukazovateľov

Merateľný ukazovateľ	Cieľová hodnota	Dosiadnutá hodnota	Plnenie
Nárast zamestnanosti v podporovaných podnikoch	2 545,3	2 487,9	97,7 %
Počet novovytvorených pracovných miest obsadených osobami zo znevýhodnených sociálnych skupín	654,8	652	99,6 %
Počet transformovaných a vytvorených pracovných pozícií na riadenie kvality (existujúci a novoprijatí zamestnanci a transformované pracovné miesta)	45,5	45,6	100,4 %
Počet účastníkov, ktorí si udržali pracovné miesta šesť mesiacov po ukončení pomoci	406 380	554 104	136,4 %
Počet udržaných PM na plný úväzok (počet)	4	4	100,0 %
Počet udržaných pracovných miest na plný úväzok	145	158	109,0 %
Počet vytvorených pracovných miest cielene pre MRK prostredníctvom uplatnenia sociálneho aspektu vo verejných obstarávaníach	459	501	109,2 %
Počet vytvorených pracovných miest na plný úväzok	7	7	100,0 %
Účastníci, ktorí si udržali pracovné miesto šesť mesiacov po odchode	836	634	75,8 %
Účastníci, ktorí sú šesť mesiacov po odchode samostatne zárobkovo činní	2 169	3 075	141,8 %
Účastníci, ktorí sú šesť mesiacov po odchode zamestnaní	35 517	33 371	94,0 %
Účastníci, ktorí sú v čase odchodu zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní	14 957	49 227	329,1 %
Účastníci, ktorí využili príspevok na založenie/udržanie pracovného miesta vrátane samostatnej zárobkovej činnosti a sú v čase odchodu zamestnaní, a to aj samostatne zárobkovo činní	1 203	1 182	98,3 %

Zdroj: ITMS2014+, spracovanie IDRP, MIRRI

V rámci plnenia merateľných ukazovateľov, ktoré boli zamerané na oblasť zamestnanosti, sa darilo plniť väčšine ukazovateľov v hodnotách plnenia na úrovni 95 % - 100 % a viac. Merateľné ukazovatele boli zamerané na vytvorenie alebo udržanie pracovných miest, rovnako tak pre sociálne znevýhodnené skupiny a marginalizované rómske komunity. Najmenej bol naplnený merateľný ukazovateľ Účastníci, ktorí si udržali pracovné miesto šesť mesiacov po odchode, ktorý bol naplnený na 75,8 %. Celkovo tak bolo v rámci projektov udržaných 634 účastníkov projektov.

3.6 Analýza dĺžky trvania procesov

3.6.1 Analýza dĺžky konaní žiadostí o platbu

Rýchlosť čerpania ovplyvňuje aj dĺžka spracovania prijatých žiadostí o platbu⁹. Kým spracovanie priebežnej platby (systém refundácie) DOP trvá 104 kalendárnych dní, zúčtovanie zálohovej platby DOP trvá v priemere až 139 dní. Riadiaci orgán má pritom lehotu na spracovanie ŽoP 25 pracovných dní od prijatia ŽoP od prijímateľa¹⁰. V prípade doplnenia/zmeny ŽoP môže byť lehota na výkon kontroly žiadosti o platbu riadiacim orgánom pozastavená.¹¹

Všeobecne, proces spracovania ŽoP národných projektov trvá kratšie ako pri DOP. Dôvodom môže byť väčší počet DOP (12 599) k 410 národným projektom. Jeden projektový manažér na strane poskytovateľa (riadiaceho orgánu) má spravidla riadiť 1 projekt, pričom v prípade DOP riadi jeden projektový manažér viac DOP.

⁹ Ide o rozdiel medzi dátumom úhrady ŽoP a dátumom prijatia ŽoP na RO bez ohľadu na doby prerušenia tejto lehoty.

¹⁰ Systém finančného riadenia štrukturálnych fondov, Kohézneho fondu a Európskeho námorného a rybárskeho fondu na programové obdobie 2014 - 2020, verzia 1.2, dostupné tu: <https://www.mfsr.sk/sk/financne-vztahy-eu/povstupove-fondy-eu/programove-obdobie-2014-2020/europske-strukturalne-investicne-fondy/materialy/system-financneho-riadenia-sf-kf-enr-programove-obdobie-2014-2020-verzia-1.2/>

¹¹ Z dôvodu špecifickosti medzinárodných OP (Interreg SK-CZ a Interreg SK-AT), vypočítané dĺžky spracovania ŽoP nezahŕňajú tieto OP.

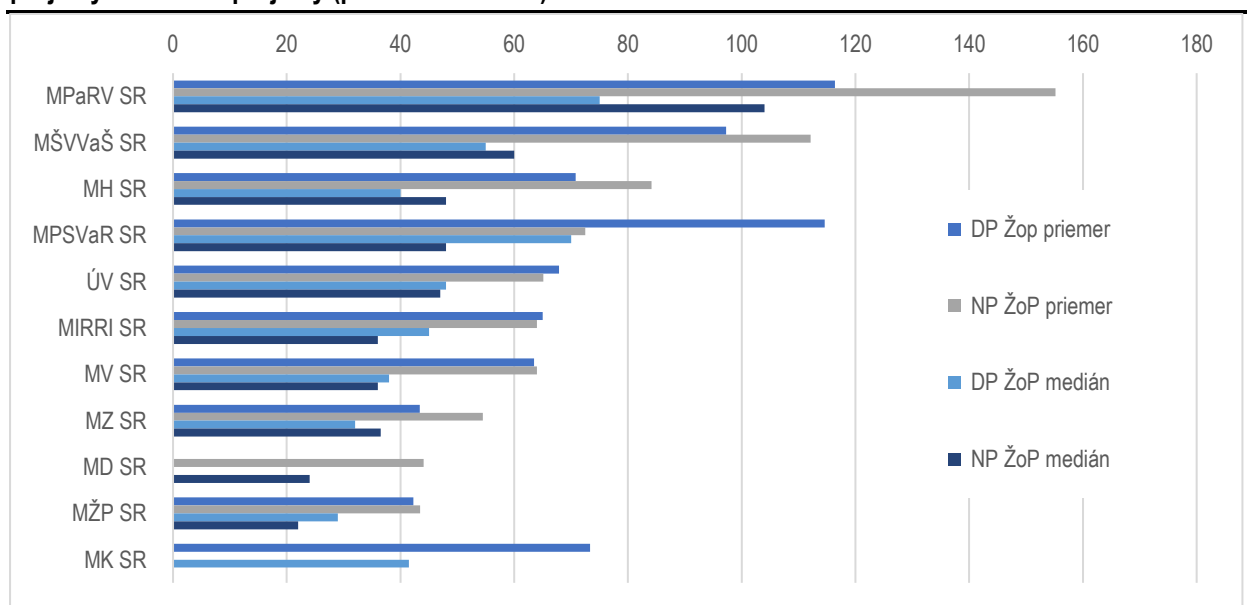
Doby spracovania ŽoP boli najdlhšie pri zúčtovaní zálohy DOP a to 126 dní (medián 79 dní) a refundácia DOP v trvaní 101 dní (medián 65 dní). Kratšie doby zúčtovania boli pri NP projektoch, avšak nie výrazne, zúčtovanie zálohy NP na úrovni 103 kalendárne dni (59 dní medián) a refundácia 87 dní (54 dní medián).

Najkratšie trvá proces poskytnutia zálohovej platby národných projektov v trvaní 15 dní (medián 9 dní) a v prípade DOP na úrovni 19 dní (medián 12 dní).

Najdlhšie trvá proces spracovania ŽoP typu refundácia národných projektov na rezorte Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, v priemere 174 dní (medián 125 dní). Za dopytovo orientované projekty prebieha proces posúdenia ŽoP najdlhšie na rezorte Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR v priemere 146 dní (medián 105 dní).

Najkratšie trvá poskytnutie zálohy národných projektov na Ministerstve hospodárstva SR v trvaní 10 dní. V prípade DOP trvá poskytnutie tranže na Ministerstve zdravotníctva SR len 2 kalendárne dni.

Graf 18: Priemerná dĺžka trvania procesu spracovania žiadostí o platbu po rezortoch za dopytovo orientované projekty a národné projekty (priemer a medián)

Zdroj: ITMS2014+, spracovanie IDRP, MIRRI

V rámci PO 2014 – 2020 bolo prijatých celkovo 135 685 žiadostí o platbu, z toho 101 281 (74,6 %) v rámci DOP. Najviac ŽoP bolo prijatých v rámci OP LZ, a to až takmer 40 % (53 886) z celkového počtu prijatých žiadostí. Z hľadiska typu ŽoP bolo najviac prijatých priebežných platieb (refundácia) 50 103, čomu zodpovedá 37 % podiel na všetkých prijatých žiadostiach. Nasleduje zúčtovanie zálohovej platby na úrovni 22,7 % (30 832 ŽoP).

Formou ŽoP bolo celkovo nárokováných 29,1 mld. eur, z toho oprávnená suma bola na úrovni 28,6 mld. eur. V rámci národných projektov boli predložené ŽoP v nárokovanej sume 10,3 mld. eur a v rámci DOP v sume 8,8 mld. eur. Z pohľadu typu ŽoP, v najväčšom objeme boli prijaté ŽoP formou refundácie, a to v celkovej nárokovanej sume 8,5 mld. eur.

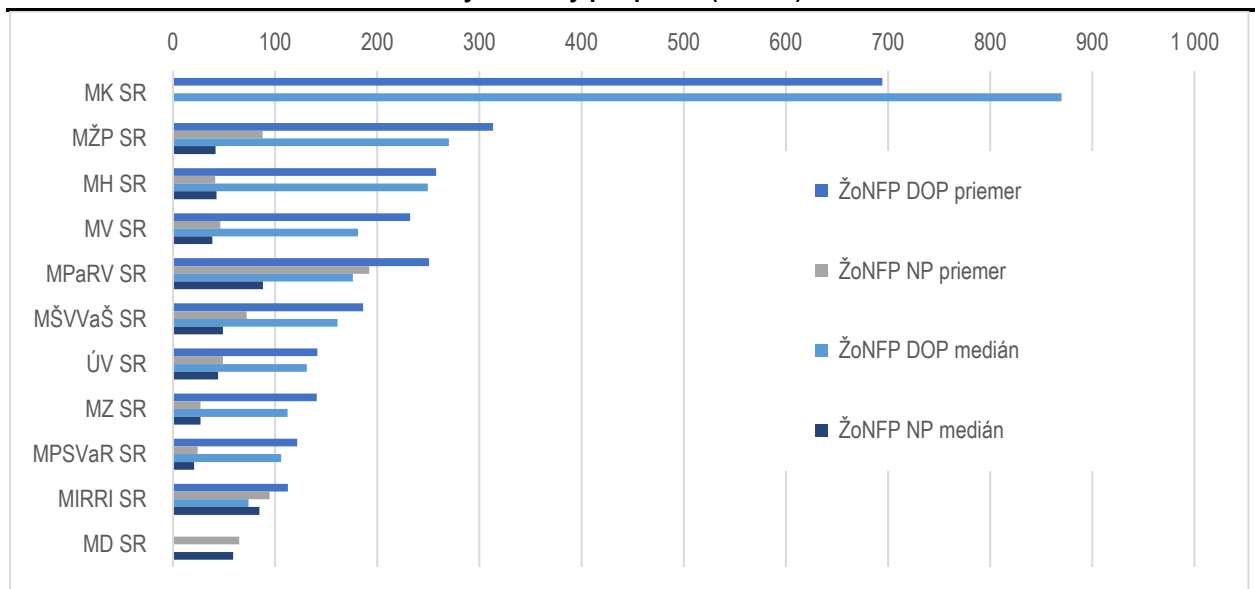
3.6.2 Analýza dĺžky konaní žiadostí o nenávratný finančný príspevok

Dĺžku konania¹² vieme sledovať aj pri žiadostiach o nenávratný finančný príspevok (ŽoNFP). Podaním ŽoNFP na strane žiadateľa sa začína vstup do realizácie projektu, ktorým žiadateľ preukazuje záujem o prostriedky z fondov EÚ. V priemere tento proces trvá 209 dní, pričom mediánová hodnota je na úrovni 163 dní pri DOP. Pri národných projektoch je táto doba výrazne kratšia, v priemere 59 dní, medián 48 dní. Podobne dlho trvá spracovanie veľkých projektov. Riadiaci orgán má pritom lehotu na spracovanie ŽoNFP 70 pracovných dní od prijatia ŽoNFP od prijímateľa¹³. V prípade doplnenia/zmeny ŽoNFP môže byť lehotu na výkon kontroly žiadosti o platbu riadiacim orgánom pozastavená.

Dĺžka konania sa líši naprieč viacerými operačnými programami¹⁴, ale aj tým, či ide o DOP alebo NP. Dĺžka závisí aj od zamerania projektov, ale aj aktuálnou situáciou. Kým dodatočné príspevky (z dôvodu zvyšovania cien stavebných materiálov) boli spracované v priemere za 27 dní, cezhraničným projektom trval tento proces takmer jeden rok. Proces konania o ŽoNFP predlžuje aj proces odborného hodnotenia, ktorý je jeho súčasťou.

Z pohľadu rezortov (vyhlasovateľov výziev), vrátane podriadených organizácií, tento proces trvá najdlhšie Ministerstvu kultúry SR pri DOP, a to 870 dní (medián). Priemerná mediánová hodnota za všetky rezorty je pritom na úrovni 163 dní. Naopak, najkratšie doby spracovania ŽoNFP je na rezorte MIRRI SR na úrovni 74 dní (medián). Proces pri národných projektoch trvá výrazne kratšie, avšak najdlhšie na Ministerstve pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, a to 88 dní (mediánová hodnota), nasleduje MIRRI SR s dĺžkou trvania 84,5 dní (6 posudzovaných žiadostí). Priemerom je pritom 48 dní. Len 20,5 dňa trvá spracovanie ŽoNFP na rezorte Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, pričom na ministerstve posudzovali až 108 žiadostí.

Graf 19: Konanie o žiadosti o nenávratný finančný príspevok (ŽoNFP)

Zdroj: ITMS2014+, spracovanie IDR P, MIRRI

¹² Ide o rozdiel medzi dátumom schválenia a dátumom predloženia ŽoNFP na RO bez ohľadu na doby prerušenia tejto lehoty.

¹³ Systém finančného riadenia štrukturálnych fondov, Kohézneho fondu a Európskeho námorného a rybárskeho fondu na programové obdobie 2014 - 2020, verzia 1.2, dostupné tu: <https://www.mfsr.sk/sk/financne-vztahy-eu/povstupove-fondy-eu/programove-obdobie-2014-2020/europske-strukturalne-investicne-fondy/materialy/system-financneho-riadenia-sf-kf-enrf-programove-obdobie-2014-2020-verzia-1.2/>

¹⁴ Z dôvodu špecifickosti medzinárodných OP (Interreg SK-CZ a Interreg SK-AT), vypočítané dĺžky trvania konania o ŽoNFP nezahŕňajú tieto OP.

Celkovo bolo na riadiace a sprostredkovateľské orgány prijatých 28 640 ŽoNFP v celkovej hodnote 36,8 mld. eur, z toho NFP v hodnote 32,9 mld. eur. Z celkového počtu bolo až 24 028 dopytovo orientovaných projektov v hodnote 18,7 mld. eur, čo predstavuje 51 % z celkovej hodnoty ŽoNFP. Najväčší záujem bol v rámci OP LZ (7 123 prijatých ŽoNFP), OP KŽP (6 596) a OP II (5 602).

Z pohľadu rezortov, najväčší záujem bolo v rámci výziev vyhlásených rezortom MIRRI SR (7942 ŽoNFP, vrátane projektov RIUS) a MH SR, vrátane SIEA (7015 ŽoNFP, prevažne DOP). Najväčší objem predložených projektov bol v rámci rezortu MD SR (6,5 mld. za 305 ŽoNFP, z toho 3 mld. za 15 veľkých projektov a 206 ŽoNFP za NP). Nasledujú rezorty MH SR, MŠVVaŠ SR a MŽP SR zhodne za predložené žiadosti po 6 mld. eur prevažne za DOP.

5. Závěry a zistenia

1. Regionálne nerovnosti krajín EÚ

- V roku 2022 mali dve tretiny európskych regiónov (61,6 %) nižšie HDP na obyvateľa ako je priemer EÚ 27. Na podporu konvergencie a zmiernenie ekonomických a sociálnych nerovností medzi európskymi regiónmi slúži kohézna politika EÚ.
- Medzi krajinami V4 existujú značne regionálne rozdiely, a to aj napriek tomu, že tieto krajiny postupne dobiehajú životnú úroveň vyspelých európskych krajín.
- Trendom je dynamický rozvoj metropolitných oblastí EÚ. HDP na obyvateľa Prahy je na úrovni 73 400 eur, čo ju zaraďuje medzi najvyspelejšie regióny v celej EÚ 27. Naopak, Bratislavský kraj zaostáva v životnej úrovni v porovnaní s ostatnými metropolitnými regiónmi V4.

2. Regionálne HDP

- Bratislavský kraj je jediným regiónom SR, ktorého úroveň HDP na obyvateľa v roku 2022 bola nad priemerom EÚ 27. Pod priemerom sú všetky ostatné regióny na úrovni NUTS 2: Západné Slovensko, Stredné Slovensko a Východné Slovensko.
- Nitriansky, Trnavský a Trenčiansky kraj majú negatívny rast oproti vývoju HDP Bratislavského kraja, ostatné kraje zaznamenali rast na úrovni od 0,51 - 2,01 %.
- Regionálne HDP Trenčianskeho a Nitrianskeho kraja má negatívnu koreláciu vo vzťahu k výške príspevku z EŠIF. To znamená, že s rastom poskytnutej podpory regionálne HDP klesá. V prípade ostatných krajov ide o opačný jav. Silnú koreláciu zaznamenávame v Košickom a Prešovskom kraji.

3. Využitie zdrojov EŠIF programového obdobia 2014 - 2020

- Slovenská republika má štvrtý najvyšší príspevok z EÚ fondov v rámci EÚ 27 a najvyšší príspevok spomedzi krajín V4 prepočítaný na jedného obyvateľa. Napriek tomu ich využitie je pomalé a neskoré. Viac ako štvrtina zdrojov bola poskytnutá v poslednom roku oprávnenosti (2023). Slovensko čerpallo zdroje EÚ s trojročným oneskorením.
- Takmer polovica verejných investícií SR (48,4 %) bola financovaná zo zdrojov politiky súdržnosti.
- Prvé čerpanie prostriedkov PO 2021 – 2027 začalo v roku 2024, t. j. s trojročným oneskorením. Je to o 1 rok neskôr ako v prípade PO 2014 – 2020, v rámci ktorého evidujeme prvé čerpanie na úrovni EÚ v roku 2016.
- Z celkového záväzku 10 operačných programov programového obdobia 2014 - 2020 (14 501,54 mil. eur) bola k 31.08.2024 poskytnutá podpora vo výške 14,9 mld. eur, čo predstavuje 102,7 % k alokácii. Dopytovo orientované projekty (bez REACT-EU, FAST CARE a SAFE) sa na celkovej poskytnutej podpore podieľali takmer 27 % (4 mld. eur).
- Najvyššia celková podpora EÚ bola smerovaná do Žilinského kraja na úrovni 2 624 mil. eur, nasledoval Prešovský kraj (2 178 mil. eur) a Košický kraj (2 004 mil. eur). Cez dopytovo orientované projekty bol najviac podporený Prešovský kraj (626 mil. eur), Košický kraj (597 mil. eur) a Banskobystrický kraj (571 mil. eur), pričom počet DOP predstavuje viac ako 80 % na všetkých podporených projektoch.

- Najmenej prostriedkov EÚ smerovalo do Trnavského kraja (1 380 eur). Za dopytovo orientované projekty bol najmä podporený Bratislavský kraj (285 mil. eur).
- Z pohľadu prioritných osí EÚ, za všetky podporené projekty, bola najviac podporená cestná infraštruktúra (1,7 mld. eur), z toho v Žilinskom kraji v sume 915 mil. eur, čo predstavuje až 53 % z celkovej podpory na cestnú infraštruktúru na Slovensku. Oblasť zamestnanosti (1,3 mld. eur) bola najviac podporená v Prešovskom, Košickom a Banskobystrickom kraji, zhodne po približne 200 mil. eur. Rozvoj environmentálnej infraštruktúry (1,2 mld. eur) a železničnej infraštruktúry (1,1 mld. eur) bol najviac alokovaný v rámci projektov Trenčianskeho kraja. Výskum, vývoj a inovácie (celkovo takmer 958 mil. eur) boli najviac podporené v Bratislavskom kraji (177 mil. eur) a v Žilinskom kraji (176 mil. eur).
- Pri pohľade len na dopytovo orientované projekty, viac ako 73 % prostriedkov EÚ bolo alokovaných do piatich priorit EÚ. Na Slovensku bol najviac podporený rozvoj environmentálnej infraštruktúry, celkovo viac ako 1 mld. eur, pričom najviac prostriedkov bolo alokovaných v rámci projektov Trenčianskeho kraja (174 mil. eur). Výskum, vývoj a inovácie (takmer 800 mil. eur) boli podporené najviac v Žilinskom kraji (154 mil. eur). Prešovský kraj bol navyše podporený v oblasti nízkouhlíkového hospodárstva (121,5 mil. eur). S výraznejším nárastom oproti iným krajom boli v Nitrianskom kraji podporené projekty verejných služieb (61 mil. eur).
- Najvyšší príspevok na obyvateľa pri započítaní všetkých projektov mal Žilinský kraj na úrovni 3 804 eur na obyvateľa kraja. Najvyšší príspevok v dopytovo orientovaných projektoch na obyvateľa mal Banskobystrický kraj vo výške 903 eur.
- Na obyvateľa najmä prostriedkov smerovalo do Bratislavského kraja (2 196 eur), z toho za dopytovo orientované projekty vo výške 400 eur na obyvateľa kraja.

4. Dopad podpory EŠIF na podporené a podniky

- Podporeným podnikom výraznejšie vzrástli tržby ako nepodporeným, a to vo všetkých krajoch s výnimkou Bratislavského.
- Percentuálna zmena výsledku hospodárenia z bežnej činnosti po zdanení bola v prospech nepodporených podnikov. Pridaná hodnota podporených podnikov výraznejšie rástla len v Trenčianskom, Žilinskom a Banskobystrickom kraji.
- V spolupráci s Inštitútom hospodárskych analýz na Ministerstve hospodárstva SR sme zistili, že rast konkurencieschopnosti nastal pri 71 % podporených podnikov. Tiež, že najvyšší pozitívny dopad na rast konkurencieschopnosti má dotácia, ktorá presahuje viac ako 50 % hodnoty majetku spoločnosti.

5. Dĺžka spracovania žiadostí o platbu a žiadostí o nenávratný finančný príspevok (NFP)

- Proces schvaľovania žiadostí o nenávratný finančný príspevok v prípade dopytovo orientovaných projektov v priemere trvá 209 kalendárnych dní, pričom mediánová hodnota je na úrovni 163 dní. V prípade národných projektov sú doby výrazne kratšie, v priemere 59 dní (medián 48 dní).
- Najdlhšie trvá proces posudzovania žiadostí o nenávratný finančný príspevok v prípade dopytovo orientovaných projektov na rezorte Ministerstva kultúry SR, a to v priemere 694 dní (medián 870 dní). Najkratšie je to na rezorte Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, v priemere 112 dní (medián 74 dní). Za národné projekty trvá proces najdlhšie na Ministerstve pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, v priemere 192 dní (medián 88 dní).

- Doby spracovania žiadostí o platbu boli najdlhšie pri zúčtovaní zálohy dopytovo orientovaných projektov a to 126 dní (medián 79 dní) a refundácia dopytovo orientovaných projektov v trvaní 101 dní (medián 65 dní). Kratšie doby zúčtovania boli pri národných projektoch, avšak nie výrazne.

Najkratšie trvá proces poskytnutia zálohovej platby národných projektov v trvaní 15 dní (medián 9 dní) a v prípade dopytovo orientovaných projektov na úrovni 19 dní (medián 12 dní).

- Najdlhšie trvá proces spracovania žiadostí o platbu typu refundácia národných projektov na rezorte Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, v priemere 174 dní (medián 125 dní). Za dopytovo orientované projekty prebieha proces posúdenia ŽoP najdlhšie na rezorte Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR v priemere 146 dní (medián 105 dní).